

Когда правленіе музыкальными дѣлами получилъ его преемникъ Владиславъ Желенскій, новая жизнь вступила въ Общество. Кромѣ сосредоточенія вокругъ себя свѣжихъ артистическихъ силъ, Желенскій усердно занялся дѣломъ реформы хора, предложилъ учрежденіе вокальныхъ репетицій, которыя давалибы возможность совершенствованія хороваго пѣнія лицамъ, не имѣющимъ музыкальнаго образованія, и руководство этой науки поручилъ Владиславу Веслицкому. Далѣе: отмѣнилъ вечера, посвященные исключительно классической музыкѣ, какъ непосѣщаемые, замѣняя ихъ смѣшанными, т. е. произведеніями соловой игры; сдѣлалъ болѣе строгимъ экзаменъ лицъ, желающихъ получить стипендіи и ограничилъ издаваніе сочиненій сдѣшнихъ авторовъ.

Результатъ реформы, введенной директоромъ Желенскимъ, уже въ теченіе одного года имѣлъ благополучное вліяніе на интересы Общества. Финансовое состояніе уравновѣсилось, расположеніе публики вновь усилилось.

Но это хорошее состояніе существовало не долго. Вслѣдствіе отказа въ помѣщеніи Общества Театральной дирекціей комитетъ принужденъ былъ нанять квартиру въ Обывательскомъ клубѣ за огромную наемную плату, въ суммѣ 6,000 руб.

Въ виду такъ тяжелаго финансоваго состоянія, комитетъ принужденъ былъ болѣе всего обратить вниманіе на уменьшеніе расходовъ и совѣмъ прекратить расходованіе на стипендіи, издаваніе сочиненій, покупку нотъ и книгъ.

Директоръ Желенскій не потерялъ энергій, устраиваетъ вечера съ интересными программами, предлагаетъ поставить памятную таблицу Шопену въ церкви Св. Креста—гдѣ хранится сердце геніальнаго піаниста, однимъ словомъ

Z objęciem kierunku spraw muzycznych przez jego następcę, Władysława Żeleńskiego, nowe życie zawrzało w Towarzystwie. Obok zgrupowania około swej osoby świeżych żywiołów artystycznych, Żeleński gorliwie zajął się sprawą zreformowania chórów, podał myśl wytworzenia korepetycyj wokalnych, dających możność kształcenia się w śpiewie chóralnym osobom nieposiadającym wykształcenia muzycznego, i kierunek tej nauki powierzył Władysławowi Wiślickiemu. Dalej, zniósł wieczory poświęcone wyłącznie muzyce klasycznej, jako niepopularne, zamieniając je na mieszane, t. j. z programami urozmaiconymi popisami solistów; obostrzył sposób egzaminu osób ubiegających się o stypendja i ograniczył wydawnictwa kompozycji muzyków krajowych.

Rezultat reformy wprowadzonej przez dyrektora Żeleńskiego, już w ciągu jednego roku pomyślnie zaznaczył się w bilansie Towarzystwa. Finanse doszły do pożądaney równowagi, zaufanie ogółu do instytucji wzrosło na nowo.

Niestety, gwiazda pomyślności zbyt krótko przyświecała odrodzonemu Towarzystwu. Wskutek wymówienia lokalu przez dyrekcję teatralną, Komitet ówczesny był zmuszony nająć lokal w Resursie obywatelskiej, za olbrzymią cenę, bo wynoszącą 6000 rubli rocznie.

Wobec tak ciężkiej sytuacji finansowej, idea niezbędnej oszczędności przeważać musiała w planach i działaniach Komitetu, który też widzi się zmuszonym wstrzymać wydatki na stypendja, wydawnictwa, na zakup nut, książek i t. p.

Dyrektor Żeleński nie traci nadziei: urządza wieczory z programami interesującemi, inicjuje ustawienie tablicy pamiątkowej dla Chopina w kościele św. Krzyża—gdzie spoczywa serce wielkiego mistrza tonów, słowem, niczego

ничѣмъ не пренебрегаетъ, чѣмъ только могъ-бы содѣйствовать поддержанію существованія институціи, и упроченію ея дальнѣйшаго развитія.

Такъ управляя Обществомъ, когда въ концѣ 1880 года замѣтилъ, что число членовъ уменьшается съ каждымъ днемъ, что его трудъ не достигаетъ цѣли, что на необходимыя издержки употреблено не только всѣ деньги, но даже и запасный капиталъ, не желая болѣе бороться съ увеличивающимися затрудненіями, отказался отъ исполненія должности директора.

Вмѣстѣ съ Желенскимъ нѣсколькихъ его товарищей тоже отказались отъ своихъ обязанностей; комитетъ въ ноябрѣ мѣсяцѣ того же года созвалъ экстренное собраніе, въ которомъ избраны были новыя члены комитета, и они поручили должность директора Сигизмунду Носковскому, вызванному съ этой цѣлью изъ Констанціи (вел. княж. Баденское), гдѣ занималъ должность директора нѣвчаго Общества „Bodan“.

Печальное состояніе финансовъ Общества принудило новаго директора принять предохранительныя мѣры въ расходахъ и переменѣ вообще артистической дѣятельности. Онъ уничтожилъ должность учителя хоровъ, а самъ занялъ его мѣсто безинтересно, устроилъ хоръ, подкрѣпивъ его свѣжими силами, предложилъ измѣненія въ устройствѣ музыкальных вечеровъ, а именно въ отдачѣ всѣхъ безъ исключенія вечеровъ подъ исключительную власть директора, причемъ въ вечерахъ по средамъ общалъ бесплатное участіе постоянного оркестра, до тѣхъ поръ, пока Общество станетъ считать 1200 членовъ. Послѣ достиженія этой цѣли до новаго года, члены имѣли получить право бесплатнаго посѣщенія концертовъ оркестра въ Швейцарской Долинѣ,

nie zaniedbuje co tylko przyczynić się mogło do podtrzymania powierzonej mu instytucji i zapewnienia jej dalszego, prawidłowego rozwoju.

W ten sposób sterując nawą Towarzystwa, gdy w końcu 1880 r. spostrzegł, że liczba członków topnieje z dniem każdym, że jego zabiegi pomyślny skutek nie wienią, że na pokrycie niezbędnych wydatków wyczerpano nie tylko wszystkie fundusze lecz nawet i kapitał rezerwowo podniesiono, niechcąc walczyć z piętrzącymi się coraz wyżej przeciwnościami, złożył władzę dyrektorską w ręce komitetu.

Że zaś wraz z Żeleńskim kilku jego kolegów z komitetu również zrzekło się swych obowiązków, komitet zwołał w listopadzie, tegoż roku, nadzwyczajne ogólne zgromadzenie, które wybrało nowych członków do Komitetu, ci zaś batutę dyrektora złożyli w ręce Zygmunta Noskowskiego, powołanego w tym celu z Konstancji (W. Ks. Badeńskie), gdzie zajmował stanowisko dyrektora Towarzystwa śpiewaczego „Bodan“.

Oplakany stan finansów Towarzystwa zmusił nowego dyrektora do zaprowadzenia dalszych jeszcze oszczędności i zmiany kierunku w gospodarce artystycznej. Zniósł więc posadę korepetytora chórów, natomiast sam bezinteresownie objął te obowiązki, zorganizował chór, wzmocniwszy jego kadry świeżymi siłami, podał projekt zasadzający się na zmianie dotychczasowego systematu urządzania wieczorów muzycznych—mianowicie na oddaniu wszystkich wieczorów pod wyłączny kierunek dyrektora, przyczem do koncertów środowych zobowiązał się udzielać bezpłatnie stałej orkiestry, aż do chwili, w której Towarzystwo liczyć będzie 1200 członków. Z osiągnięciem zaś tej cyfry przed Nowym rokiem, członkowie mieli otrzymać przywilej bez-

во время лѣтняго сезона. Комитетъ призналъ предложеніе директора Носковскаго хорошимъ средствомъ для улучшенія состоянія Общества и представленное на Общемъ экстренномъ Собраніи, единогласно было принято. Комитетъ велѣлъ отпечатать отчетъ этого засѣданія и присоединить къ многимъ періодическимъ журналамъ, увѣдомляя такимъ образомъ публику о новомъ направленіи артистической дѣятельности Общества.

Всѣ однако проекты упали въ виду равнодушія публики къ музыкальнымъ дѣламъ; правда, что она не была поощрена устройствомъ такъ большихъ, какъ и меньшихъ вечеровъ, чего причиной былъ недостатокъ денегъ, съ помощью которыхъ можно былобы придать вечерамъ большее великолѣпіе и разнообразіе.

Въ 1881 году число членовъ уменьшилось до 723 — а и въ томъ числѣ было много такихъ, которые обязательныхъ взносовъ не уплачивали.

Слѣдующій 1882 годъ былъ еще хуже для Общества. Обывательскій Клубъ отказалъ помѣщенія, но согласился взаимно отдать въ наемъ залъ на 30 вечеровъ Общества, за годовую плату 1800 руб. Вслѣдствіе того комитетъ принужденъ былъ нанять обыкновенное частное помѣщеніе (на Краковскомъ Предмѣстіи N° 67), за 550 руб. годовой платы, на помѣщеніе канцеляріи и бібліотеки. Понятно, что такая малая квартира не соотвѣтствовала дѣйствительнымъ потребностямъ Общества, такъ какъ не доставало зала для хоровыхъ лекцій. Послѣ многихъ ухаживаній комитета, хоры нашли временное помѣщеніе въ залѣ Благотворительнаго Общества. Это значительно опоздало публичное выступленіе хоровъ. Съ другой снова стороны, публика съ большимъ

płatnego uczęszczania na koncerty orkiestrowe w Dolinie Szwajcarskiej, podczas letniego sezonu. Komitet uznawszy projekt dyrektora Noskowskiego jako najskuteczniej mogący poprawić byt Towarzystwa, przedstawił go Ogólnemu nadzwyczajnemu zebraniu, który przyjął ów projekt jednomyślnie. Komitet całkowite sprawozdanie z tego posiedzenia kazał wydrukować i dołączyć do wielu pism periodycznych, uwiadamiając tym sposobem ogół społeczeństwa o nowym kierunku działalności artystycznej Towarzystwa muzycznego.

Wszystkie te jednak piękne projekty rychło rozbiły się o obojętność publiczności względem spraw muzycznych—co prawda, niezachęconej skromną jakością wieczorów zarówno większych, jak i mniejszych, a to z powodu braku funduszków, z których pomocą można byłoby nadać owym wieczorom większą świetność i urozmaicenie.

W końcu 1881 roku liczba członków spadła do 723 a i w tej liczbie bardzo wielu było takich, którzy obowiązujących składek nie wnosili.

Rok następny, 1882, był jeszcze mniej pomyślnym dla Towarzystwa. Resursa Obywatelska wymówiła mu lokal. Zgodziła się wszakże na wynajęcie sali na 30 wieczorów Towarzystwa, za cenę roczną 1800 rubli. Wobec tego, Komitet rad nierad, musiał wynająć zwykły lokal prywatny (na Krakowskiem-Przedmieściu nr. 67) za 550 rubli rocznie, na pomieszczenie kancelarji i biblioteki. Rzecz prosta, że tak skromne pomieszczenie nie odpowiadało istotnym potrzebom Towarzystwa, albowiem brak sali na odbywanie prób zbiorowych (po długich staraniach ze strony komitetu, chóry znalazły przytułek chwilowy w sali... Towarzystwa Dobroczynności!) znacznie opóźnił występ chóru na estradzie. Z drugiej znów strony, publiczność

неудовольствіємъ посѣщала канцелярію, помѣщающуюся въ домѣ, отличаившемся нечистотой, недостаткомъ освѣщенія и проч.

Общество не могло развиваться въ столь неблагопріятныхъ условіяхъ. Долги росли, количество членовъ уменьшалось, почти ежедневно, паденіе инстиутціи казалось неизбежнымъ. Даже самъ комитетъ потерялъ всю надежду выхода изъ тяжелаго положенія, въ какомъ Общество нашлось. Пять членовъ комитета недовольны постоянной борьбой съ противностями, отказались въ этомъ званіи.

Къ счастью оставшіеся члены комитета не потеряли бодрости, а сильно вѣру въ энергію, упорность и въ запасъ силъ Общества, рѣшили защищать его отъ угрожающей ему опасности.

„Храбрымъ содѣйствуетъ фортуна“. Комитетъ укрѣпленный свѣжими силами, доставленными Общимъ Собраніемъ заключилъ съ Театральной дирекціей договоръ, относительно возвращенія Обществу первоначальной квартиры въ редутныхъ залахъ. Онъ былъ увѣренъ, что тамъ гдѣ состоялось основаніе Общества, тамъ послѣдуетъ его возрожденіе.

Эта первая нравственная побѣда укрѣпила вѣру комитета въ его собственныя силы, энергію и мужество.

Комитетъ, будучи уже довольно опытнымъ, испробовалъ различныя системы и направленія дѣятельности Общества, съ дурными обыкновенно результатами, рѣшилъ испробовать, не удалось ли бы ему увеличить числа членовъ, посредствомъ развитія клубовой жизни, что позволило бы заняться тогда усерднѣе артистической частью Общества.

z wielką niechęcią załatwiała interesy w kancelaryi, pomieszczonej w domu bardzo wiele pozostawiającym do życzenia pod względem czystości, oświetlenia i t. d.

W warunkach tak nieprzyjaznych Towarzystwo rozwijać się nie mogło. Długi też rosły w sposób przerażający, liczba członków topniała z dniem każdym, upadek instytucji zdawał się być nieuchronny. Sam nawet Komitet zwątpił już o wybrnięciu z kłopotów, w jakich się Towarzystwo znalazło. Pięciu członków tego komitetu, straciwszy energję do walki z przeciwnościami, podało się do dymisji.

Na szczęście dla naszej instytucji, pozostali członkowie Komitetu nie stracili odwagi, a wierząc silnie w cuda energii, wytrwałości, oraz w zapasy sił żywotnych Towarzystwa, postanowili bronić je od grożącego niebezpieczeństwa.

„Odważnym fortuna sprzyja“. Komitetowi, wzmocnionemu świeżemi siłami—jakich mu Ogólne zgromadzenie dostarczyło—udało się przeprowadzić umowę z Dyрекcją teatralną o przyjęcie towarzystwa do pierwotnego lokalu w salach redutowych. Sądził bowiem, iż w miejscu narodzin Towarzystwa, nastąpi i jego odrodzenie.

To pierwsze zwycięstwo moralne, natchnęło Komitet wiarą w siły własne, wzmocniło energję, dodało mu odwagi.

Mając za sobą pewne doświadczenie, wypróbowawszy rozmaitych systemów i kierunków działalności Towarzystwa, zazwyczaj z rezultatem ujemnym, Komitet postanowił przekonać się, czyby przez rozwinięcie życia klubowego, nie zdołał pozyskać większej liczby członków, co pozwoliłoby mu zająć się wówczas gorliwiej artystycznymi celami Towarzystwa.

Съ этой цѣлью занялся соотвѣтственнымъ приготовленіемъ квартиры, ввелъ порядокъ въ читальнѣ, устраивалъ по субботамъ артистическія Собранія, на которыя приглашалъ артистовъ, литераторовъ и любителей музыки, не забылъ даже о прозаическомъ буфетѣ. Когда же и эти средства не достигли никакой цѣли, измученный своимъ Сизифовымъ трудомъ, вспомнилъ себѣ старую пословицу: „всѣ дороги ведутъ въ Римъ“, и уредилъ танцевальныя вечера.

Три такія забавы дали 500 руб. чистой прибыли!!

Въ виду такого результата и убѣжденія посредствомъ цифръ, — объясняетъ комитетъ въ отчетѣ 1883 года, уничтожаются всѣ упреки недовольныхъ, (аллюзіи къ выговорамъ получаемымъ комитетомъ со стороны сдѣшнихъ журналовъ, за устройку танцевальныхъ вечеровъ).

Комитетъ хорошо понимаетъ цѣль Общества; въ танцевальныхъ вечерахъ усматриваетъ только источникъ дохода и средство къ увеличенію количества членовъ, и когда только удастся ему увеличить капиталъ, употребить его въ артистическомъ направленіи. Правда, что эти увеселенія никого не принудили записаться въ члены Общества (въ концѣ года было только около 600 лицъ), но во всякомъ случаѣ немного увеличили небогатую кассу Общества.

Въ 1884 году финансовое состояніе Общества немножко поправилось, и комитетъ былъ уже въ состояніи объявить конкурсъ на четырехголосовой смѣшанный хоръ безъ аккомпанимента.

Въ этомъ же году была открыта Музыкальная школа, согласно рѣшенію Министра внутреннихъ дѣлъ 13 іюня 1883 г., подписавшаго уставъ этой школы и *Научное отдѣленіе*, основанное по проекту Вислицкаго. Цѣлью секціи было развитіе истиннаго значенія музыки, въ историческомъ, тео-

W tym celu zajął się odpowiedniemi przygotowaniem lokalu, uporządkował czytelnię, urządzał zebrania artystyczne co sobota, zapraszał na nie artystów, literatów i miłośników muzyki, nie zapominał nawet o prozaicznym bufecie. Gdy zaś i ten środek okazał się bezskutecznym, zniecierpliwiony iście Syzyfową pracą, przypomniał sobie o starem swych pradziadów przysłowiu. „wszystkie drogi prowadzą do Rzymu“ i — urządzał zabawy tańczące!

Trzy takie wieczory dały 500 rubli czystego dochodu!!

„W obec tego faktu i siły przekonywającej jaką posiada cyfra — tłumaczy się komitet w sprawozdaniu za rok 1883 — upadają, zdaje się, wszelkie gołosłowne zarzuty niezadowolonych (alluzja do wymówek czynionych Komitetowi ze strony prasy miejscowej za urządzenie tańców.)

Komitet pojmuje zadanie Towarzystwa muzycznego, w zabawach tańczących widzi tylko źródło dochodu dla kasy i środek mogący podnieść liczbę członków, i skoro tylko zdoła powiększyć fundusze, nie omieszka takowych na cele artystyczne obrócić“.

Tańce niezachęciły wprawdzie nikogo do zapisania się w poczet członków Towarzystwa (w końcu roku liczba członków wynosiła zaledwie około 600 osób), w każdym jednak razie wsparły nieco niezasobną kasę Towarzystwa.

Rok 1884 zaznaczył się lekkim poprawieniem stanu finansów, z czego Komitet skorzystawszy, ogłosił konkurs na czterogłosowy chór mieszany, bez akompanjamentu.

W tymże roku została otwarta przy Towarzystwie szkoła muzyczna, na mocy decyzji Ministra Spraw wewnętrznych, z dnia 13 czerwca 1883 r., zatwierdzającej ustawę tej szkoły, oraz *Sekcja naukowa*, założona z inicjatywy Wislickiego. Celem tej sekcji było: rozbudzenie prawdziwej znajomości i umiejętnego uprawiania muzyki, a to

ретическомъ и педагогическомъ отношеніяхъ. Слѣдовательно прежде всего изслѣдованіе исторіи нашей музыки, а затѣмъ всеобщей; распространеніе понятій о музыкѣ, наконецъ обработка музыкальной педагогики, устраиваніе лекцій и концертовъ съ объясненіями, и издаваніе обработанныхъ секціей сочиненій.

Вслѣдствіе недостатка средствъ, секція успѣла издать одно только педагогическое сочиненіе и спустя годъ принуждена была прорвать свою дѣятельность. Основателями и членами этой полезной институціи были: Ст. Цѣхомскій, М. Герць, А. Богущій, И. Кржижановскій, А. Полинскій, С. Носковскій, А. Мюнхгеймеръ, П. Машинскій, Е. Новиковскій, М. Радзишевскій, И. Статтлеръ, Е. Свѣжавскій и В. Вислицкій.

Въ дѣятельности комитета за 1887 г., заслуживаютъ вниманія: начало собранія капитала на постройку собственнаго здапія, а также обновленіе и воздвиженіе памятника Станислава Монюшки, въ церкви Всѣхъ Святыхъ. Торжественное открытіе памятника состоялось осенью, въ присутствіи родныхъ, комитета и многочисленныхъ обожателей незабвеннаго автора „Гальки“; во время панихиды были исполнены траурныя пѣнія Монюшки.

До 1890 года Общество обращало особенное вниманіе на исправленіе фипансоваго состоянія, не безуспѣшно, какъ свидѣлствуетъ отчетъ съ 1883 года; съ тѣхъ поръ замѣчаемъ нѣкоторое улучшеніе состоянія Общества, относительно увеличенія количества членовъ, равно какъ и капитала.

Въ 1889 году, 14 декабря, Общество постигнула большая потеря — смерть Владислава Вислицкаго, инициатора и главнаго основателя нашей институціи. Съ самого нача-

w kierunku historycznym, teoretycznym, pedagogicznym. A więc: badanie dziejów naszej muzyki przedewszystkiem, a następnie powszechnej, rozpowszechnianie pojęć o muzyce w całym jej obszarze, na koniec, opracowanie pedagogiki muzycznej, urządzenie odczytów i koncertów komentowanych objaśnieniami, i wydawnictwo dzieł i podręczników przez sekcję opracowanych.

Niestety, z powodu braku funduszków, sekcja zdolawszy wydać swym nakładem jedno tylko dziełko pedagogiczne, po roku istnienia zmuszona była zawiesić swe czynności. Założycielami i członkami tej pożytecznej sekcji, byli: St. Ciechomski, M. Hertz, A. Bogucki, I. Krzyżanowski, A. Poliński, Z. Noskowski, P. Maszyński, E. Nowakowski, M. Radziszewski, J. Stattler, E. Świeżawski i W. Wiślicki.

Z działalności Komitetu za rok 1887, zaznaczyć należy: rozpoczęcie zbierania funduszu na budowę własnego gmachu dla Towarzystwa, oraz odświeżenie i ustawienie pomnika Stanisława Moniuszki w kościele Wszystkich Świętych. Uroczyste odsłonięcie pomnika nastąpiło w jesieni, wobec rodziny mistrza, Komitetu i licznych wielbicieli nieśmiertelnego twórcy „Halki”; podczas nabożeństwa wykonane zostały pienia żałobne Moniuszki.

Aż do roku 1890 roku Towarzystwo Muzyczne głównie zwracało uwagę na poprawę interesów materialnych, i nie bez powodzenia, jak o tem świadczy sprawozdanie z 1888 roku, zaznaczające pewne polepszenie stanowiska Towarzystwa, pod względem zwiększenia się liczby członków i funduszków.

W 1889 roku, w dniu 14 grudnia, Towarzystwo ciężką poniosło stratę przez śmierć Władysława Wiślickiego, inicjatora i głównego założyciela naszej instytucji. Od

ла существованія Общества Вислицкій оказывалъ большую симпатію своему произведенію, покровительствуя ему, заботясь о его состояніи и благополучіи и до самой своей смерти занимался безъ отдыха, давая комитету опытные совѣты, или же представляя многія полезныя постановленія.

Самымъ важнымъ былъ проектъ (1887 г.) собранія взносовъ на постройку собственнаго зданія для Общества, посредствомъ пятикопѣчнаго сбора съ каждаго входнаго билета на вечера и концерты, изъ малыхъ жертвъ, собираемыхъ частнымъ путемъ, и изъ публичныхъ концертовъ, устраиваемыхъ съ этой цѣлью ¹⁾.

1890 годъ замѣчательнъ значительнымъ измѣненіемъ направленія въ дѣятельности Общества, особенно въ артистическомъ отношеніи. Комитетъ предполагая, что если посѣять хорошее зерно, не всегда собираемъ такіе-же плоды, уже навѣрно, послѣ дурныхъ зеренъ не можемъ ожидать хорошихъ плодовъ, рѣшилъ затѣмъ приглашать преимущественно замѣчательныя артистическія силы, славныхъ виртуозовъ, не смотря на высокое принудительное вознагражденіе. Не обращая вниманія на трехлѣтніе неуспѣхи, комитетъ все таки не отказался отъ этого постановленія.

Онъ не оставилъ въ сторонѣ и другихъ дѣлъ, принадлежащихъ къ его обязанностямъ.

Въ 1891 году основалъ секцію имени Монюшки, съ цѣлью собранія воспоминаній послѣ покойнаго и издаванія, оставшихся въ рукописяхъ его сочиненій.

Въ 1894 году привелъ въ исполненіе дѣло постройки

¹⁾ Чтобы почтить память и заслуги покойнаго Владислава Вислицкаго, комитетъ рѣшилъ поставить въ теченіи текущаго года, памятную таблицу съ соответвенною надписью, въ церкви Всѣхъ Святыхъ.

chwili narodzin Towarzystwa. Wiślicki żywił dla swego dzieła jaknajserdeczniejszą sympatję, otaczał je iście rodzicielską opieką, troskał o jego byt, pomyślność i aż do śmierci pracował gorliwie i wytrwale, to wspierając komitet radą doświadczoną, to dając inicjatywę wielu bardzo pożytecznym postanowieniom komitetu.

Z tych naważniejszą była inicjatywa (1887 roku) zbierania funduszu na budowę własnego gmachu dla Towarzystwa: z pięciokopiejek pobieranych od każdego biletu wejścia na wieczory i koncerty, z drobnych ofiar zbieranych drogą prywatną, i z koncertów publicznych, na ten cel urządzanych ¹⁾.

Rok 1890 zaznacza się zwrotem znamienym w działalności Towarzystwa, głównie pod względem artystycznym. Komitet przyszedłszy do tego przekonania, że jeżeli nie zawsze dobre zbiera plony, kto dobre zasiał ziarno, to już z pewnością po złem ziarnie nikt dobrych owoców spodziewać się nie może, postanowił zapraszać przeważnie znomości świata artystycznego, wirtuozów sławnych, bez względu na wysokość żądanego honorarium. I w tem postanowieniu, mimo trzechletniego niepowodzenia finansowego, wytrwał.

Nie pozostawił też odlogiem i spraw innych, w zakres jego obowiązków wchodzących.

W roku 1891 wytworzył sekcję imienia Moniuszki, w celu zbierania pamiątek po genialnym mistrzu i wydania pozostałych w rękopisach dzieł jego.

W roku 1894 doprowadził do skutku: sprawę budo-

¹⁾ W celu uczczenia pamięci i zasług ś. p. Władysława Wiślickiego, Komitet postanowił wmurować w roku bieżącym tablicę pamiątkową z napisem odpowiednim, w kościele W W. Świętych.

памятника Шопена въ Желязовой Воли (начатое еще въ 1893 году), учредилъ при Обществѣ стипендію имени Шопена для учениковъ здѣшняго музыкальнаго Института, по признанію комитета, основалъ „Секцію любителей церковной музыки“, съ цѣлью заняться этой музыкой согласно требованіямъ церкви. Въ 1895 году учредилъ при Школѣ Общества бесплатный классъ игры на органахъ, получилъ согласіе Правительства дать названіе „улицы Шопена“ новой улицѣ, построенной вдоль Швейцарской Долины, наконецъ по предложенію и стараніямъ директора Носковского основалъ мужской хоръ, который вскорѣ пріобрѣлъ расположеніе публики, благодаря побѣдѣ на конкурсѣ „Лютни“ и нѣсколькимъ выступамъ на вечерахъ Общества.

Великолѣпность вечеровъ, слава артистовъ, принимающихъ въ нихъ участіе, значительное расширеніе дѣятельности Общества, въ артистическомъ и педагогическомъ направленіяхъ, и дѣятельное участіе во всѣхъ важнѣйшихъ дѣлахъ, касающихся музыкальнаго міра, оказали неожиданные результаты.

Въ послѣдніе годы цѣлыя массы посѣщали концертныя залы на вечера, Общество съ каждымъ днемъ пріобрѣтало прежнюю симпатію и популярность, журналы похвально о немъ отзывались, число членовъ постоянно увеличивалось и до сихъ поръ не перестаетъ увеличиваться. Въ концѣ 1890 года число членовъ не превышало 700 лицъ, между тѣмъ нынѣ достигаетъ тысячи, слѣдовательно количества, какое имѣло Общество 17 лѣтъ тому назадъ.

Вмѣстѣ съ успѣхомъ вечеровъ и увеличеніемъ числа членовъ, поправлялись и финансы Общества. Въ концѣ 1894 года Общество было уже въ состояніи пополнить ин-

wy pomnika Chopina w Żelazowej Woli (podjętą w roku 1893), wytworzył przy Towarzystwie stypendjum imienia Chopina dla uczniów tutejszego Instytutu Muzycznego, według uznania Komitetu i założył „Sekcję miłośników muzyki kościelnej“ w celu uprawiania muzyki kościelnej w duchu wymagań kościoła.

W roku zaś 1895 otworzył przy szkole Towarzystwa bezpłatną klasę gry organowej, uzyskał zezwolenie władzy na nadanie nowej ulicy, wytkniętej wzdłuż Doliny Szwajcarskiej, nazwy „ulicy Chopina“, nakoniec wytworzył przy Towarzystwie, z inicjatywy i za staraniem dyrektora Noskowskiego, chór męzki, który rychło zwycięstwem na konkursie „Lutni“, i kilkoma występami na wieczorach Towarzystwa, wyrobił sobie opinią wybornego chóru męskiego.

Świetność wieczorów, sława artystów przyjmujących udział w tych wieczorach, znaczne rozszerzenie działalności Towarzystwa w kierunku artystycznym i pedagogicznym, oraz czynny udział we wszystkich ważniejszych sprawach, nasz świat muzyczny obchodzących, nadspodziewanie dobre wydały owoce. W ciągu paru lat ostatnich tłumy zalegały obszerną salę koncertową na każdym niemal wieczorze, Towarzystwo z dniem każdym odzyskiwało dawną sympatię i popularność, prasa życzliwą otaczała je opieką, liczba członków wzrastała stopniowo i wzrastać nie przestaje. Podczas gdy w końcu 1890 roku liczba członków nie dochodziła 700, obecnie dosięga tysiąca, a więc do cyfry, jakiej Towarzystwo od 17-tu lat nie posiadało.

Wraz z nadzwyczajnem powodzeniem wieczorów i zwiększeniem się liczby członków, wzmagaly się na siłach i finanse Towarzystwa. W końcu 1894 roku, Towarzystwo

вентарь новыми покупками, значительно увеличить запасный капиталъ и свое имущество вообще.

Слѣдующій годъ былъ еще благополучнѣе для Общества.

Финансовая дѣятельность въ 1895 году. Изъ сравненія прихода и расхода 1895 года со смѣтой на этотъ же годъ, оказывается, что сумма прихода и расхода значительно увеличилась противъ смѣты. Излишекъ въ приходѣ составляетъ сумма 7616 руб. 22 коп., въ расходахъ же 5933 руб. 18 коп.; такимъ образомъ чистая прибыль 1683 руб. 4 коп.

Излишекъ расходовъ противъ смѣты послѣдовалъ преимущественно по статьѣ большихъ вечеровъ. Послѣдовало это по причинѣ принудительно большой платы заграничнымъ артистамъ, которыхъ нужно было непременно для успѣха вечеровъ вызвать изъ заграницы. Бромъ того комитетъ, приглашая знатныхъ заграничныхъ и здѣшнихъ виртуозовъ, надѣялся не только привлечь больше публики, но и тѣмъ самымъ увеличить число членовъ Общества.

И не напрасно было это, какъ насъ увѣряетъ чистая прибыль изъ большихъ концертовъ, въ суммѣ 903 руб. 92 коп. (между тѣмъ по смѣтѣ предполагалось было только 500 руб.), а также излишекъ вписныхъ на 860 руб. противъ смѣты.

Изъ меньшихъ вечеровъ получено прибыли менѣе на 138 руб. 70 коп., противъ смѣты, но зато расходы умень-

znalazło się już w możności uzupełnienia inwentarza nowymi nabytkami, znakomitego zwiększenia funduszu zapasowego, i wogóle swego majątku.

Rok następny był jeszcze więcej pomyślnym dla Towarzystwa.

Działalność finansowa w 1895 roku. Z porównania rachunku dochodów i wydatków w roku 1895 z budżetem na ten rok ustanowionym, okazuje się, że suma dochodów rzeczywistych i wydatków jest o wiele większą od sumy przewidzianej w budżecie. Ta przewyżka w dochodach wykazuje rubli 7,616 kop. 22, w wydatkach zaś rubli 5,933 kop. 18; czysty więc dochód wynosi rubli 1,683 kop. 4.

Przekroczenie budżetowe w rozchodach nastąpiło głównie w pozycji wydatków na wieczory większe. Wzrosły one z tego powodu, że Komitet musiał zgodzić się na zapłatę wysokich honorarjów artystom zagranicznym, których koniecznie dla zapewnienia powodzenia wieczorów, należało sprowadzić. Przytem, komitet zapraszając wybitnych wirtuozów zagranicznych i miejscowych, żywił nadzieję, że nie tylko przyciągnie szersze koła do sali koncertowej, ale zarazem zdoła zachęcić wielu do zapisania się w poczet członków Towarzystwa.

I nadzieje go nie zawiodły — jak o tem przekonywa czysty zysk z koncertów większych, osiągnięty w sumie rs. 903 kop. 92 (podczas gdy w budżecie był przewidziany tylko w sumie rs. 500), oraz przewyżka wpisowego o rs. 860 ponad sumę przez budżet przewidywaną.

Z wieczorów mniejszych osiągnięto dochodu mniej o rs. 138 kop. 70, niż to budżet wskazywał, zato jednak

шились на 165 руб. 88 коп. Такимъ образомъ и по этимъ вечерамъ приобрѣтено излишекъ доходовъ на 27 руб. 18 коп.

Статья помѣщенія увеличилась на 267 руб. 25 коп., вслѣдствіе увеличенія квартирнаго Дирекціей Театровъ съ 1 іюля 1895 г. съ 3,000 руб. на 3,500 руб., а также расходовъ, бывшихъ послѣдствіемъ возобновленія контракта.

По другимъ статьямъ израсходовано больше на объявленія, бланки и письменные матеріалы, всего на 61 руб. 85 коп., но за то расходъ уменьшился на отопленіе, освѣщеніе, абониментъ журналовъ, а также страхованіе движимостей, всего на 97 руб. 66 коп.

Расходъ на школу увеличился противъ смѣты на 9 руб., общая же недоимка, считая уже и содержаніе любительскаго оркестра, наемъ инструментовъ, копировку нотъ и т. д. составляетъ 213 руб. 33 коп.

Статья „разныхъ“ приходовъ, показанная по смѣтѣ на 175 руб. составляетъ только 52 руб. 50 коп., т. е. меньше на 122 руб. 50 коп., что произошло по причинѣ отказа г. Глядштерномъ въ 1895 г. права помѣщенія объявленій на программахъ вечеровъ Общества, за которое то право въ 1894 году получило Общество 260 руб.

Концертъ въ пользу родныхъ покойнаго Ивана Клечинскаго. Комитетъ признавая заслуги покойнаго И. Клечинскаго, одного изъ основателей Общества, послѣ продолженія нѣсколькихъ лѣтъ, секретаря комитета, скончавшагося въ минувшемъ году, устроилъ 30 декабря м. г. чрезвычай-

wydatki okazały się mniejszymi o rs. 165 kop. 88; tym sposobem i na tych wieczorach osiągnięto przewyżkę w dochodach rs. 27 kop. 18 ponad przewidywanie budżetowe.

Pozycja lokalu została przekroczoną o rub. 267 kop. 25, a to z powodu podwyższenia komornego przez Dyрекcję teatrów z d. 1 lipca 1895 r., z 3000 na 3500 rubli, oraz wydatków mających związek z odnowieniem kontraktu najmu lokalu dla Towarzystwa.

Z innych pozycji, na koszt administracji wydatkowano więcej: na ogłoszenia, druki i materiały piśmienne ogółem rub. 61 kop. 85; natomiast oszczędzono na pozycjach: opał, oświetlenie, prenumarata pism, oraz asekuracja ruchomości, razem rub. 97 kop. 66.

Wydatki na szkołę zwiększyły się ponad przewidywanie budżetu o 9 rs.; ogólny zaś niedobór budżetowy z tego tytułu—wliczając do wydatków i koszt utrzymania orkiestry amatorskiej, najem instrumentów, kopijaturę nut i t. d., wynosi rub. 213 kop. 33.

Pozycja dochodów „różnych“, preliminowana w budżecie na 175 rub., wynosiła tylko rub. 52 kop. 50, czyli mniej o rub. 122 kop. 50, co pochodzi głównie z powodu zrzeczenia się w 1895 roku, przez p. Glatsterna, prawa pomieszczania ogłoszeń na programach wieczorów Towarzystwa, za które to prawo w 1894 r. wpłynęło do kasy rub. 260.

Koncert na rzecz rodziny po ś. p. Janie Kleczyńskim. Komitet w uznaniu zasług ś. p. Jana Kleczyńskiego, jednego z założycieli Towarzystwa, następnie w ciągu lat kilku, sekretarza komitetu, zmarłego w roku ubiegłym, urządził w dniu 30 grudnia r. z., na rzecz pozostałej po nim ro-

чайный концертъ въ пользу оставшихся родныхъ, котораго приходъ и расходъ составлялъ:

Приходъ 986 руб. 5 коп.

Расходъ 204 руб. 25 коп.

Излишекъ въ приходѣ 781 руб. 80 коп.

Излишекъ этотъ увеличился добровольными пожертвованіями членовъ комитета на 18 руб. 20 коп., и сумма эта въ количествѣ 800 руб. вручена г-жѣ Ключинской.

Балансъ 31 декабря 1895 года. Въ минувшемъ году куплено слѣдующія процентныя бумаги:

a) въ запасный капиталъ:

1500 руб. закладныхъ лист. г. Лодзи 1502 р. 21 к.

b) въ капиталъ на постройку

дома 500 руб. Заклад-

ныхъ лист. г. Лодзи . 500 р. 74 к.

350 руб. закладныхъ

земскихъ листовъ . . 352 р. 10 к.

852 р. 84 к.

Изъ этого капитала въ де-

кабрѣ мѣсяцѣ вышло въ

тиражъ 250 р. Ликвид.

листовъ 250 р.

куплено 602 р. 84 к.

c) въ капиталъ отдѣленія

им. Монюшки 1,000 р.

заклад. листовъ г. Ло-

дзи 995 р. 37 к.

Всего куплено . 3100 р. 42 к.

Въ минувшемъ году уплочено остатокъ за кресла въ суммѣ 70 р. 83 к. Состояніе Общества увеличилось въ отчетномъ году на 1683 р. 4 к.

dziny, koncert nadzwyczajny, którego dochody i wydatki wynosiły:

Dochody rub. 986 kop. 5

Wydatki rub. 204 kop. 25

Przewyżka w dochodach rub. 781 kop. 80.

Ta przewyżka, powiększona dobrowolnemi ofiarami przez członków Komitetu o rub. 18 kop. 20, została wręczona p. Kleczyńskiej, w ogólnej sumie rub. 800.

Bilans z dnia 31 grudnia 1895 r. W roku ubiegłym nabyto następujące papiery procentowe:

a) na fundusz zapasowy:

Rubli 1500 List zastaw. m. Łodzi rs. 1502 k. 21

b) na fundusz z budowy gmachu:

Rubli 500 List. zastaw.

miasta Łodzi. . . . rs. 500 k. 74

Rubli 350 List. zastaw.

Ziemiskich rs. 352 k. 10

rs. 852 k. 84

Natomiast wylosowano z te-

go funduszu w grudniu

250 rs. List. Likwida-

cyjnych na rs. 250

dokupiono rzeczywiście rs. 602 k. 84

c) z funduszu sekcji imie-

nia Moniuszki rs. 1000

List zast. m. Łodzi. . . . rs. 995 k. 37

Razem dokupiono rs. 3100 k. 42

W roku ubiegłym zapłacono resztę należności za krze-
sła w ilości rub. 70 kop. 83. Majątek Towarzystwa po-
większył się w roku sprawozdawczym o rub. 1683 kop. 4.

Изъ суммы этой, согласно 8 § устава, $\frac{1}{6}$ часть назначена въ запасный капиталъ, который вмѣстѣ съ прибылью за истекшіе купоны, составляетъ 2626 р. 32 коп. остальные же $\frac{5}{6}$ вышеозначенной суммы т. е. 1402 р. 54 к. присоединено къ состоянію Общества, которое такимъ образомъ нынѣ составляетъ 3667 р. 81 к.

Артистическая дѣятельность въ 1895 году. Вечера и концерты. Въ минувшемъ году Общество аранжировало 28 большихъ и 3 меньшіе вечера, одинъ чрезвычайный концертъ въ пользу родныхъ покойнаго Ивана Клечинскаго, а также одинъ музыкальный вечеръ въ пользу Директора Общества.

Всего Общество устроило въ теченіе 1895 года 33 вечера и концертовъ.

Въ этихъ вечерахъ и концертахъ принимало участіе 76 солистовъ. А именно: а) изъ заграничныхъ артистовъ: пѣвцы и пѣвицы: К. Брандштетеръ, А. Систермансъ, Б. Фриде, Р. Фонъ Цуръ-Мюленъ, Х. Батистини и О. Нувелли. Скрипачи и скрипачки: Бланка Пантео, Ф. Ангеръ, В. Бурместеръ, А. Симонетти, Терезина Туа и Ф. Зайцъ. Піанисты и піанистки: К. Ранушевичъ, Т. Каррено, А. Грюнфельдъ, М. Лестовичи и М. Пауэръ. Віолончелисты: М. Буссе, И. Кленгель и Г. Грюнфельдъ, а также чешскій квартетъ: б) изъ здѣшнихъ, или временно пребывающихъ въ Варшавѣ артистовъ: А. Бандровский, С. Барцевичъ, С. Брикнеръ, Я. Кампилова, В. Громчевскій, Е. Гогедлингеръ, І. Гофманъ, К. Ячиновская, Л. Янковская, И. Героминъ, Ф. Кришъ, С. Конарская, І. Махвицъ, Г. Мельцеръ, Г. Млынарскій, І. Сливинскій, І. Шлезигеръ, М. Волсовская, Ц. Вендриховская, Я. Ивановская-Залеская, Варшавская Лютия и мн. др. Вообще изъ заграничныхъ артистовъ принимало участіе 27

Z tej sumy, stosownie do § 8 ustawy, dopisano $\frac{1}{6}$, w ilości rub. 280 kop. 50, do funduszu zapasowego, który łącznie z wpływem za ubiegłe kupony wynosi obecnie rub. 2626 kop. 32, pozostałe zaś $\frac{5}{6}$ części sumy wyżej wymienionej, to jest rub. 1402 kop. 54, wliczono do majątku Towarzystwa, który tym sposobem wynosi obecnie rub. 3667 kop. 81.

Działalność artystyczna w 1895 roku. *Wieczory i koncerty.* W roku ubiegłym Towarzystwo muzyczne dało 28 większych i 3 mniejsze wieczory, jeden koncert nadzwyczajny na rzecz rodziny po ś. p. Janie Kleczyńskim, oraz jeden wieczór na benefis dyrektora Towarzystwa.

Razem przeto Towarzystwo dało w ciągu 1895 roku, 33 wieczory i koncerty.

W tych wieczorach i koncertach przyjmowało udział 76 solistów, mianowicie: a) z artystów zagranicznych: śpiewacy i śpiewaczki: K. Brandstätter, A. Sistermans, B. Friede, R. v. Zur-Mühlen, M. Battistini i O. Nouvelli. Wirtuozi i wirtuozki na skrzypcach: Bianka Panteo, F. Anger, W. Burmester, A. Simonetti, Teresina Tua i Zajic. Pianiści i pianistki: K. Ranuszewiczowa, T. Carreno, A. Grünfeld, M. Lestowniczzy i M. Pauer. Wiolonczeliści: M. Busse, J. Klengel, i H. Grünfeld, oraz „kwartet czeski:“ b) z artystów miejscowych, lub chwilowo bawiących w Warszawie: Al. Bandrowski, S. Barcewicz, S. Brykner, J. Camilowa, W. Grąbczewski, H. Hochedlingerowa, J. Hoffman, K. Jaczynowska, L. Jankowska, J. Jeromin, F. Krisch, Z. Konarska, J. Machwitz, H. Melcer, E. Młynarski, J. Śliwiński, J. Szlezygier, M. Wąsowska, C. Wędrychowska, J. Iwanowska-Zaleska, „Lutnia“ warszawska i wielu innych. Wogóle z artystów zagranicznych przyjmowa-

лицъ, а изъ здѣшнихъ 49. Подробный списокъ всѣхъ исполнителей въ 1895 г. помѣщенъ въ приложеніи къ этому отчету. Программы вечеровъ и концертовъ хранятся въ канцеляріи Общества.

Хоръ Общества.

Смѣшанный хоръ Общества учрежденный на первыхъ дняхъ основанія Общества, А. Заржицкимъ, въ продолженіи 25-ти лѣтъ подвергался многимъ преобразованіямъ и разнымъ имѣлъ артистическія силы. Всегда однако любезно относился къ Обществу, такъ въ хорошей какъ и въ худой судьбѣ и до тѣхъ поръ не отказываетъ въ своей любезности. Въ минувшемъ году состоялъ изъ 38-ми сопрановъ, 14 альтовъ, 29 теноровъ и 16 басовъ, а всего 97 лицъ. Въ теченіи 1895 года хоръ принималъ участіе въ трехъ вечерахъ и въ концертѣ въ зданіи цирка, аранжированномъ съ цѣлью изданія произведеній Моцарта, а также на похоронахъ Предсѣдателя Комитета Б. Фолянда, въ панихидѣ покойнаго А. Заржицкаго и въ молебнѣ въ день Св. Цециліи, устроенномъ Обществомъ въ костелѣ Піяровъ.

Любительскій оркестръ.

Въ теченіи двадцатипятилѣтняго существованія Общества, каждый изъ директоровъ пробовалъ организовать любительскій оркестръ и силы его употребить въ пользу Общества. Но трудно было хоръ такой удержать, пренму-